

**Nemzetközi
Kapcsolatok
Multidiszciplináris
Doktori Iskola**

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Győriné Szabó Gabriella

A KOHÉZIÓS ALAPOK MINŐSÉGI FELHASZNÁLÁSÁNAK FELTÉTELEI ÉS KIHÍVÁSAI

című Ph.D. értekezéséhez

Témavezető:

Kengyel Ákos Dr. habil, Ph.D.
egyetemi docens

Budapest, 2016

**Társadalomtudományi és Nemzetközi Kapcsolatok Kar
Világgazdasági Intézet**

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Győriné Szabó Gabriella

**A KOHÉZIÓS ALAPOK MINŐSÉGI FELHASZNÁLÁSÁNAK
FELTÉTELEI ÉS KIHÍVÁSAI**

című Ph.D. értekezéséhez

Témavezető:

Kengyel Ákos Dr. habil, Ph.D.
egyetemi docens

© Győriné Szabó Gabriella

Tartalomjegyzék

I.	Kutatási előzmények és a téma indoklása.....	4
II.	A felhasznált módszerek.....	6
III.	Az értekezés eredményei.....	8
IV.	Főbb hivatkozások.....	15
V.	A témakörrel kapcsolatos saját publikációk jegyzéke.....	20

I. Kutatási előzmények és a téma indoklása

Az Európai Unió regionális fejlesztési politikájának kiemelt fogalmai az abszorpció, a felhasználás hatékonysága, hatásossága és eredményessége. Ezek a mutatók minősítik a szakpolitika működését uniós és tagállami szinten egyaránt. A megvalósítás zárásához érkezett 2007-2013-as programozási időszak értékelésénél és az új, 2014-2020 tervezési periódus jogszabályi kialakításánál is előtérbe kerültek a források felhasználásának mennyiségi és minőségi mutatói. A gazdasági válság hatására hangsúlyeltolódást látunk az új szinonimaként minőségi költségnek is nevezett hatékonyság irányába. Ezt az a tény is erősíti, hogy a Közösség életében és annak kohéziós politikája során először történt meg a kohéziós források amúgy sem jelentősnek mondható finanszírozási keretcsökkenése. Reálértéken 8%-kal kevesebb forrás áll rendelkezésre összevont tagállami szinten az új programozási periódusban a zárásához érkezett 2007-2013-as időszakhoz képest. ***Kutatásom célja, hogy a kohéziós támogatások hatékony felhasználását segítsem elő javaslatokkal a hazai és bizottsági intézményrendszeri szabályozás szintjein, valamint a hatékonyságot eredményező beavatkozási lépéseket azonosítsam a tagállami tervezési és megvalósítási szakaszokban egyaránt.***

A nemzetközi és magyar szakirodalmi és kutatási környezet alapján megállapítható, hogy a hatékonyság fogalma nem egységes, nem definiált uniós és tagállami szinteken sem, együttesen kezelik – olykor összekeverik - a hatásossággal, eredményességgel, és olykor még az abszorpcióval is történnek átfedések. Ez utóbbi annyiban igaz és vizsgálendő, hogy az abszorpciós elmaradások következtében a támogatások hatékonysága nulla. Értekezésem abban lép túl az eddigi megállapításokon, hogy a teoretikai kérdésre egy összehasonlítással adok választ közel valamennyi tagállamot megjelenítve, hogy mely tagországokban mit értenek hatékony felhasználás alatt, hogyan mérik azt, milyen értékelő vizsgálatokat végeztek, és abban milyen szerepet kap a fogalom vizsgálata, mérése.

A kutatásom fókuszja – jóllehet az eddig fellelhető szakirodalom nem mutat ilyen irányú szűkítést – lehetőség szerint korlátozódik a hatékonyság mérésére, két okból:

- A szakirodalom és a téma mérete meghaladja, hogy együtt kezeljem a többi fogalommal, ez általánosításokhoz vezethet, és felületes vizsgálatokat eredményezne.
- A hatásvizsgálatok és eredményesség szempontú megközelítés szakirodalma igen széles, több fórumon és platformon megjelenik, jóllehet a hatékonysági probléma mérete nem törpül el ezek mellett. Indokolatlanul kisebb figyelem hárul utóbbi

metodikájának és megoldásainak vizsgálatára, jóllehet a hiányosságával keletkező probléma elérheti, meghaladhatja a hatásossági és eredményességi elmaradásokat.

Szintén a nemzetközi és hazai kutatási előzmények alapján axiómaként kijelenthető, hogy a felzárkóztatási források felhasználását szabályozó, irányító, megvalósító intézményrendszer kialakításának és működése módja befolyásolja a felhasználás hatékonyságát. Számos kutatási munkában két, a Közösséget összességében is meghatározó alapelv – a szubszidiaritás és a partnerség – érvényre jutásától teszik függővé a minőségi működést.

Hipotéziseimben azt állítom, valamint munkám során annak bizonyítása történik, hogy a szubszidiaritással és partnerséggel meghatározott fejlesztések hatékonyabbak az ezt nélkülöző megoldásoktól, kimenetektől. A két alapelv érvényre jutását meghatározza az intézményrendszer és annak előzményeként létrehozott jogszabályi környezet mind uniós, mind tagállami szinten egyaránt, így első hipotézisem az alábbi:

H1: Az intézményrendszer kialakítását és működését meghatározó jogszabályi rendszer determinálhat hatékonysági problémákat.

Ennek bizonyítására vizsgálom a 2014-2020-as programozási időszak Európai Strukturális és Beruházási alapok (továbbiakban ESB alapok) felhasználási jogszabályi keretrendszerét a hatékonyság tükrében, valamint azt az ehhez vezető 25 hónapos egyeztetési folyamatot, mely a tagállami és bizottsági szempontokat megjelenítette szintén a minőségi költés fókuszában.

A hatékonyság fogalmi hiányának pótlása érdekében végzett szintetizáló munkám során, az egyes tagállamok értékelési gyakorlatát vizsgálva azt láthatjuk, hogy monitorozási tevékenységük megjelenik mind az intézményi működés, mind a program-és projektalkotás/kiválasztás szintjén is. A projektszintű vizsgálatok szinte kizárólag eredményességi kérdésekre terjednek ki, és aggregált hatásmechanizmusokra. Megítélésem szerint azonban projektszinten is valós igény a hatékonyság vizsgálata, ahol vizsgálni szükséges, hogy:

- egy adott fejlesztés – függetlenül annak infrastrukturális vagy „szoft” tartalmától – megvalósítása miatt szenvedett késedelmet (a programozási időszak végéhez közel eső megvalósítás időbeni elhúzódása abszorpciós veszélyeket hordoz, a megvalósítás során keletkező egyenetlen munkahullámok pedig intézményi kapacitásproblémákat);

- a tervezett költségvetéshez képest hogyan alakult a tényleges megvalósítás során jelentkező forrásigény;
- milyen járulékos költségek terhelték a fejlesztést (ezek létének és mértékének vizsgálata az intézményrendszer működési problémáira, és jogszabályi előfeltételek túlzó vagy nem megfelelő kialakítására reflektál(hat));
- a tervezett tartalom túl milyen többlet-tevékenységek valósultak meg kötelező vagy opcionális jelleggel.

A programszintű értékelésekben megjelennek hatékonysági szempontok, ezek között az előre-jelezhetőséget, rugalmasságot, jövő-orientált tervezést, folyamat-közbeni monitorozást és értékelést, valamint területi szinergiát várva el az intézményrendszer-től. Értekezésemben ezért az intézményrendszer-szintű aspektust különösen szükségesnek tartom megjeleníteni.

A fentiek alapján további hipotéziseimet így határoztam meg:

H2a: Az intézményrendszer működésében, működési struktúrájában érvényesített adekvát szubszidiaritás és legitim partnerség javítja a hatékony felhasználást.

H2b: A programtervezés, projektgenerálás, projektkiválasztás során megjelenő adekvát szubszidiaritás és legitim partnerség javítja a hatékony felhasználást.

H2c: A projektmegvalósítás során alkalmazott adekvát szubszidiaritás és legitim partnerség javítja a hatékony felhasználást.

Míg a H2a és H2b hipotézis esetében intézményi megközelítés dominál, addig a H2c állítást a felhasználói, vagyis pályázói és kedvezményezett/támogatott szemszögéből értékelem elsősorban. Az értékelés időhorizontja a 2004-es uniós tagságunk teljes spektruma, mely lehetőséget ad az időközben történt olyan változások bemutatására, amelyek témánk szempontjából releváns és egy hiánypótló átfogó összegzést ad a magyarországi felhasználás hatékonyság-szempontrú áttekintéséből.

II. A felhasznált módszerek

A kutatásom módszereit az alábbiakban határoztam meg:

- **Dokumentumelemzésem** kiterjed a hazai és nemzetközi kutatóintézetek tanulmányaira, joganyagokra, hatásvizsgálatokra, az Európai Bizottság Regionális Főigazgatóságához intézett adatkéréseim elemzésére, útmutatók kiértékelésére (kiemelten az Európai Bizottság Evaluation Guideline-t). A dokumentumelemzés mindkét hipotézis bizonyításához hozzájárul, továbbá uniós és hazai intézményi szabályozásba adaptálható tagállami jó gyakorlatokat emelek ki, javaslatokat fogalmazok meg.
- **A programszintű esettanulmányom** a 2004. óta Magyarországon megvalósított, az Európai Unióban jó gyakorlatnak minősített – jelenleg Széchenyi 2020 Ügyfélszolgálat elnevezést viselő – intézményi példája a második hipotézis valamennyi alpontjára reflektál.
- **A projektszintű esetleírások** a hazai megvalósítás több mint egy évtizedes, három programozási időszak gyakorlatából származnak, melyekből általános, intézményi szinten adaptálható javaslatokat fogalmazok meg azon túl, hogy a második hipotézis bizonyítására használom. Itt válik láthatóvá a minőséget fémjelző fogalmak összetettsége és mérhetőségének nehézségei a megvalósítás szakaszában.
- Kutatási munkám kiemelt sarokpontja egy német és cseh tagállami mérési gyakorlat első magyarországi adaptációja, mely során program és projektszinten valósítok meg **mikroökonómiai kontrafaktuális (tényellentétes) összehasonlító vizsgálatot**, mellyel szintén mindkét hipotézis valamennyi alpontjának bizonyításához járulok hozzá. A kutatásom erőssége, hogy a szakirodalom definíciója alapján természetesnek nevezhető, vagyis valós környezetben zajlott a 2007-ben tett, "előzetes" projektszelekció, és valós környezetben zajlik a 2016-os utólagos adatvizsgálat is; a tényleges intézményrendszeri szabályozási és működési környezetben, a valós térségi szereplőkkel, legitim döntési mechanizmus mentén. A vizsgálat különlegessége, hogy nem klasszikus terv-tény összehasonlítás történik, jóllehet a tárgya azonos a két vizsgált időpontban. Kijelenthető, hogy projektszinten is valós igény a hatékonyság vizsgálata, ahol vizsgálni szükséges, hogy:
 - o egy adott fejlesztés – függetlenül annak infrastrukturális vagy „szoft” tartalmától – megvalósítása miért szenvedett késedelmet (a programozási

időszak végéhez közel eső megvalósítás időbeni elhúzódása abszorpciós veszélyeket hordoz);

- a tervezett költségvetéshez képest hogyan alakult a tényleges megvalósítás során jelentkező forrásigény;
- milyen járulékos költségek terhelték a fejlesztést (ezek létének és mértékének vizsgálata az intézményrendszer működési problémáira, és jogszabályi előfeltételek túlzó vagy nem megfelelő kialakítására reflektál(hat));
- a tervezett tartalmon túl milyen többlet-tevékenységek valósultak meg kötelező vagy opcionális jelleggel.

Kutatásom során nem vizsgálom a Vidékfejlesztési Alap forrásainak felhasználását, - jöllehet a 2014-2020-as időszakban a Közös Stratégiai Keretbe ismét integrálják -, és a közösségi kezdeményezéseket, mert szakirodalmi, metodikai háttérük jelentősen eltér a kohéziós forrásoktól. Továbbá ezek gyakorlati háttérére sincs rálátásom, míg a három alap felhasználását tekintve kettő intézményi szintű munkatapasztalatom – (Regionális Programok Irányító Hatóságánál és Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Közreműködő Szervezetnél végzett munkám), és három fajta felhasználói (KKV, civil szervezet, oktatási intézmény) projektmenedzsment tapasztalattal rendelkezem.

III. Az értekezés eredményei

1. A második részben végzett intézményi és szabályozási környezetet elemző-szintetizáló munka eredményeként bizonyított a H1 hipotézis, ***vagyis az intézményrendszer kialakítását és működését meghatározó jogszabályi rendszer determinál hatékonysági problémákat.*** A 2014-2020-as kohéziós fejlesztéspolitikában megfogalmazott új elvárások látszólag a minőségi költést szolgálják, ugyanakkor a rugalmatlan, túlzott mértékű tematikus és pénzügyi elvárások és a programozási dokumentumok összhangba hozása a tagállami fejlesztési környezettel olyan mértékű kihívás elé állították az intézményrendszert, melynek csak úgy tudnak megfelelni az egyes szereplők, hogy a valódi, tartalmi tervezésre, újragondolásra alig maradt idő. Az értekezésben bemutatott – eredetileg - hatékonyság-fókuszú uniós jogszabályi változások a tagországok intézményi és programozási feladatainál nemcsak késedelmes, de erős szűk keresztmetszeteket adtak. A tematikus koncentrációban megtestesülő forrásarányos allokációs előírások, és az ún. EU2020 célkitűzések vállalásai, valamint az egyes operatív

programok önálló szabályozás-rendszere egy közel négy-dimenziós mátrix-rendszerű tervezési kihívás elé állította a tagállamokat, melyek egyszerre néztek szembe a 2007-2013-as programozási periódus n+1. évben (2014-ben) annak abszorpció, és tartalmi vállalásainak teljesítésével, valamint az új időszak késedelmes, még koncentráltabb, kötött, és sok esetben nem véglegesedett előírásaival a programalkotás idején.

2. A tartalmi kötelezettségek mellett a határozottabb számonkérés is megjelenik az új programozási periódusban, ennek kiemelt területe a minőségi költség, vagyis a hatékony felhasználás, jóllehet a fogalmat sem uniós, sem tagállamok szintjén nem definiálták egységesen és mérik összehasonlítható módon. *A tagállami mérési gyakorlatok összegzéseként, valamint a hatékonyság-fókuszú szakirodalom eddigi eredményei alapján a fogalomalkotást is pótolta a disszertáció*, mely projekt-és programszinten egyaránt azonosítható.

A projektszintű definíció így foglalható össze:

A helyes célt, a legjobb fajlagos költség ráfordítással és ütemezéssel, egy megfelelő intézményrendszerben megvalósító felhasználás tekinthető hatékonynak. A megfelelő intézményrendszer paraméterei az alábbi feltételek mentén teljesülnek:

1. szubszidiaritás
2. partnerség/ügyfél-barát megközelítés (beépíthető visszacsatolás)
3. rugalmasság
4. előre-jelezhetőség
5. átláthatóság
6. állandóság
7. minimalizált járadékvadászat és információmonopólium

A programszintű hatékonyság számos tagállami példája egységes uniós szabályozás hiányában nem megalkotott, jóllehet valamennyi tagállam nevesíti elvárásként ezt a szempontot a forrásfelhasználás során. A számos tagállami értékelési gyakorlat szintézise alapján

programszinten az alábbi feltételek teljesülésével tekinthető hatékonyak a kohéziós források felhasználása:

Program szinten az alábbi kritériumok fémjelzik a hatékonyságot:

1. előre-jelezhetőség
2. rugalmasság
3. jövő-orientált tervezés
4. folyamat-közbeni monitorozás és értékelés
5. területi szinergia,
6. visszacsatolás lehetősége

Fontos megjegyezni, hogy a projektszinten megfogalmazott hatékonysági kritériumokat programszinten is biztosítani szükséges, illetve megfordítva: a programszintű hatékonyság szükséges, de nem elégséges feltétele a projektszintű hatékonyság érvényesülése.

3. A disszertáció harmadik részét alkotó illusztratív esettanulmány, és a kisebb esetleírások, valamint a negyedik részben kimunkált kontrafaktuális összehasonlító vizsgálat a második hipotézis mindhárom részét bizonyítják, ***vagyis a megfelelő partnerség, mind a szükséges és elégséges mértékű szubszidiaritás elengedhetetlen a forrásfelhasználás hatékony megvalósításához***, valamint az intézményrendszer kialakításának és működésének szabályozásából származhatnak hatékonysági problémák.

A szakirodalom az ír „tudás-transzfert” nevesíti a legjobb gyakorlatok között, ehhez hasonló Lengyelországban is kialakításra került Know-How Fund néven. A módszer lényege mindkét tagországban, hogy a kohéziós források felhasználásban olyan tudás-és tapasztalat-átadási láncot hozzanak létre, melyek elősegítik a támogatások szabályos, átlátható, gyors lehívását és az eredményes megvalósítást, összekapcsolva az intézményrendszeri oldalt a megvalósítás szereplőivel. Magyarországon az első Nemzeti Fejlesztési Terv időszakában kialakításra kerülő térségi tanácsadó hálózat a 2007-2013-as periódusban Kistérségi Tanácsadó Hálózatként, majd a közelmúltban indult időszakban Széchenyi Programiroda néven az intézményrendszer részeként töltötte be/töltötte be a fenti funkciót. A disszertáció elemzi a szervezet működésének hatékonyságra gyakorolt

hatását és feltételeit a két alapelv, a legitim partnerség és adekvát szubszidiaritás tükrében. Megállapítható – és a hipotézisek bizonyításához ennek megfelelően járult hozzá -, hogy a non-profit tanácsadó program megtartása csak abban az esetben indokolt, ha az eredeti, a szakirodalom által is megerősített célokat szolgálja, erősebb térségi beágyazottsággal – akár a járási Kormányablakok szolgáltatásainak részeként -, erősebb tájékoztatási, monitorozási, visszajelzési inputok adva a 2014-2020-as periódus programjainak. Nem mellőzhető az a tény sem, hogy az elmúlt évtizedben kiépült szerteágazó pályázatíró/tanácsadó-szolgáltatási szféra csaknem kiváltja a feladatokat. Esetükben azonban sosem mellőzhető a profit-orientáltság, melynek gyakorta tapasztalt jelenségei az információmonopólium és járadékvadászat, valamint az elnyert támogatás mértékével arányos sikerdíj okozta projekt-tartalom torzulások.

A értekezésem második részében mutattam be azt a német tagállami mikro-ökonómiai tényellentétes vizsgálatot, mely mérési gyakorlatot Olaszország és Csehország is alkalmazott a 2007-13-as időszakban, előbbi az ERFA finanszírozású ROP-okban, Csehország a humán erőforrásokat támogató ESZA ágazati programjában (Potluka, Bruha[2014] és Valenza et al [2011]). Ezeknek a módszereknek a hazai adaptációját valósítom meg a disszertáció negyedik részét alkotó kontrafaktuális kutatásomban. Jóllehet a módszerem egy speciális Difference in difference (továbbiakban DID-módszer), mert összehasonlítja a kiemelt eljárás szerinti kimenetet (ez ugyan terv szinten maradt, de pontos projekt-tartalommal) a tényleges kimentettel, ami a nyílt projektszelekciós eljárás eredménye lett. A térségi szinten lefolytatott - vagyis az adekvát szubszidiaritást és legitim partnerséget képviselő – 2007-es humán erőforrás fejlesztésének forrásait felhasználó megoldás helyett a nyílt pályázati kiírási rendszerével összehasonlítva a kimeneteket az alábbi megállapítások tehetőek a hatékonyság kritériumai alapján:

- projektazonosságoknál (nagyon kevés eset): időben 2-3 év csúszás, nagyobb projektméret (akkor nem, ha a második felére esett a periódusnak, és eredetileg becsült költséggel szerepelt), amit az intézményrendszeri járulékos költségek és a kiterjedtebb műszaki tartalom okoztak
- a nagyobb műszaki tartalom a magasabb támogatás intenzitás és maximálisan nagyobb támogatási összeg lehetősége miatt alakult, nem feltétlenül a szükségesség okán
- a programszinten elvárt területi szinergia súlyosan sérült a megvalósulás teljes képét áttekintve: egyharmadnyi település közel elfogadható kimenete mellett jelentős

számú, mindkét irányban azonosított kiugró forrásallokációt mutatott, ugyanakkor mindkét térségben közel azonos terv/tény abszorpcióval

- az átláthatóság projekt és program szinten is kevésbé érvényesült a nyílt pályázati eljárással megvalósított projektszelekció során, ez növelhette az információmonopólium és járadékvadászat veszélyét a heterogén tanácsadói szolgáltató piac következményeként
- :partnerségre/ iterativitásra is érvényes az előző megállapítás
- a kimentek tükrében az adekvát szubszidiaritás hiánya eredményezte a projekt és programszintű problémákat
- saját erő vállalása: 2007-ben a kötelező 10%-ot mindenki hozzárendelte, sőt jelentős túlvállalások is láthatóak voltak a nagy adóerővel rendelkező települések részéről a települési forráskeret beosztó felhasználása érdekében. A tényleges megvalósulásnál azonban kihasználva az akár 100%-os támogatás-intenzitásokat, valamint a nagyobb maximális támogatás összegét, szinte eltűnt a saját erő a programból
- Ütemezés: általánosan kimutatható egy minimum 2 éves csúszás, de volt 2014-ben aláírt támogatási szerződés pl. egészségházak esetében (n+1!), ez jelentős abszorpciós veszélyeket hordoz
- szélsőséges terv/tény projektméret: az intézményrendszer részéről az elaprózottságtól való félelem a megvalósult projektkiválasztással valóban nem történt meg, de a legjobb fajlagos költségráfordítás sem. A szintén elnyert kiegészítő forrásokban a kis projektméret és részlegesség is problémát jelentett (ÉAOP - akadálymentesítés és KEOP – energetika)
- a helyi döntéshozók által legszükségesebbnek ítélt fejlesztések közel negyede valósult csak meg

A fentiek tükrében bizonyítottnak látom hipotéziseimet a nemzetközi módszer hazai adaptációjával.

.

A disszertációban megfogalmazott új intézményi javaslatok, és adaptálásra javasolt nemzetközi mérési módszerek (ezek összetett alkalmazására kerül sor a kontrafaktuális összehasonlító elemzésem során) mind bizottsági szinten, mind tagállami – elsősorban hazai – szinten megjelennek. ***A disszertáció legfontosabb megállapítása, hogy a két vizsgált alapelv kiterjedtebb és tudatosabb – vagyis adekvát mértékű szubszidiaritás és legitím partnerség – szükséges a teljes programozás folyamán, ezzel szükségesen együtt járó hangsúlyeltolódások a feladat-, felelősség- és hatáskörökben mind unió-tagállam és tagállam-szubnacionális szintek között.*** A javaslatok tételes számbavételét követően látható, hogy ezek érvényesítésének humán-erőforrás igénye számottevő, ugyanakkor megítélésem szerint nem jelentene többlet humán-erőforrás igényt az intézményrendszerben, hanem hangsúlyeltolódásokat, átstrukturálásokat és másként gondolkodást tenne szükségessé. Különösen igaz ez a digitalizálás, e-pályázással együtt járó kapacitás-felszabadulás okán.

4. A hipotézisek bizonyítására használt módszerek arra is rávilágítanak, ***hogy a tagállamok közötti érdemi, operatív egyeztetés nemcsak a forráskeretek kialakítása során indokolt, hanem a megvalósítás éveiben is jogos igény.*** A nemzetközi együttműködés a végrehajtási közösségi rendeletek értelmezésében, hatékony és erősebb érdekképviselésében – ezáltal kevesebb kötelezettségzegési eljárást eredményezve – nyilvánulhatnak meg. ***A lehetséges további kutatási téma ezen együttműködések feltárásának lehetőségeit, valamint a nemzetközi gyakorlatok során feltárt koncentrált, koordinált hatékonyságvizsgálatok szükségességét jelöli ki a hazai adaptáció érdekében. Utóbbi nem csak az uniós előírások teljesítése miatt, hanem sokkal inkább egy belső igény vezérlete felülvizsgálat céljából.*** Az ismét virágkorát élő Visegrádi Négyek együttműködéseinek lehetséges területe lehetne a megvalósítási tapasztalatok, és megfelelő végrehajtási rendelet-értelmezések egyeztetése, közös bizottsági érdekképviselése.

Az Európai Bizottság Regionális Politikai Főigazgatóságának elismerésével működő, a második részben bemutatott EVALSED módszertani ajánlásai között szerepel annak a szempontnak a vizsgálata a hatékonyság égisze alatt, hogy más eszközökkel jobb eredményt lehetett volna elérni. Ezt a kérdést a negyedik részben bemutatott kontrafaktuális összehasonlítás kertében megvizsgáltam. ***A vizsgálat konklúziójaként programszinten az is kijelenthető, hogy a tervszinten maradt térségi együttműködéssel kialakított projektszelektív eszközzel hatékonyabb, és talán eredményesebb***

területfejlesztést lehetett volna elérni. Utóbbi megítéléséhez összesített indikátoradatokra lett volna szükség a megvalósult fejlesztések kapcsán, bár szintén vizsgálat tárgyát képezheti, hogy azok valóban a célnak legmegfelelőbb indikátorok voltak-e. Az Európai Unió számára kiemelten fontos nyilvánosság biztosítása érdekében a minél nagyobb tájékoztató táblák és olykor túlzó rendezvények helyett jobb, ha a fejlesztések önmagukért beszélnek, mert racionális helyi igény, nem pazarló kivitelezés és az előrelátó gondolkodás mentén született elképzeléseken alapulnak, melyek nemcsak tervszinten maradnak. A helyi tervezés és dedikált forráskeret meghatározása mellett még egy érv szól: a döntés felelőssége nem terhelhető át másra, egy kiszámíthatatlan intézményi bonyolításra, esetleges járadékvadász tanácsadókra, a fejlesztéspolitikai szaktárcára. A helyi önkormányzatiság lényege valósul meg annak minden lehetséges negatív, és pozitív hozadékaival, de a helyi lakosság általi számon kérhetőség mellett.

Az értekezésben feltárt, fenti eredményeket hozó dokumentum-elemzések, az intézményrendszeri sajátosságok bemutatása, az évtizedes hazai felhasználási gyakorlat tematizált eseteirásai, valamint a kontrafaktuális összehasonlító elemzés empirikus kutatási munkája egy komplex kérdésre adott komplex válasz szándékával készült. A disszertáció valódi és hosszú-távú haszna mindazon javaslatok, melyet hazánk a későbbi fejlesztéspolitika, intézmény-kialakítás, szabályozás, mérés és monitorozás területén alkalmazni tud a szakirodalmi hiánypótláson, bővítésen és tovább kutatási területek nevesítésén túlmenően. A cél hazánkban is mind jobban alkalmazni a mottóként és követendő példaként hivatkozott Brit Audit Hatóság jelmondatát:

„Küldetésünk: segíteni a nemzetet *bölcsen* költeni (NAO [2009]).”

IV. Főbb hivatkozások

XI. Pius pápa [1931]: *Quadragesimo anno*, enciklika, Vatikán, Róma.
<http://lexikon.katolikus.hu/Q/Quadragesimo%20anno.html> Lekérdezve:
2015. június 29.

Állami Számvevőszék [2013]: „Jelentés a 2007-től uniós finanszírozással megvalósuló, kormányzati döntésen alapuló beruházási projektek pályáztatási, tervezési és előkészítési tapasztalatainak értékelése ellenőrzéséről”.

<http://www.asz.hu/jelentes/1281/jelentes-a-2007-tol-unios-finanszirozassal-megvalosulo-kormanyzati-dontesen-alapulo-beruhazasi-projektek-palyaztatasi-tervezesi-es-elokeszitesi-tapasztalatainak-ertekelese-ellenorzeserol/1281j000.pdf>;

Lekérdezve: 2014. szeptember 21.

Babbie [2003]: *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*, 2003. Hatodik kiadás, Balassi Kiadó, Budapest

Balás [2013]: „Az EU-s támogatások területi kohézióra gyakorolt hatásainak értékelése.”
Hétfa Kutatóintézet; <http://hetfa.hu/2013/08/az-eu-s-tamogatasok-teruleti-koheziora-gyakorolt-hatasainak-ertekelese/> Lekérdezve:2015. február 14.

Barca [2009]: AN AGENDA FOR A REFORMED COHESION POLICY. A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations. Independent Report prepared at the request of Danuta Hübner, Commissioner for Regional Policy. European Commission.

http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/future/barca_en.htm;

Lekérdezve:2012.09.16.

Berky [2013]: „Intézményi kapacitásfejlesztés és a közigazgatás modernizációja” in: Nagy-Heil (szerk.) *A kohéziós politika elmélete és gyakorlata*. Budapest; Akadémiai Kiadó

BMWE - Bundesministerium für Wirtschaft und Energie [2013 a]: Evaluierung der Gemeinschaftsaufgabe "Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur" (GRW) durch einzelbetriebliche Erfolgskontrolle 2013, Németország,
<http://bmwi.de/BMWi/Redaktion/PDF/Publikationen/evaluierung->

[gemeinschaftsaufgabe.property=pdf,bereich=bmwi2012,sprache=de,rwb=true .pdf](#)

Lekérdezve: 2015. június 8.

BMWE - Bundesministerium für Wirtschaft und Energie [2013b]: Bedeutung und Wirksamkeit der Förderung größerer Unternehmen durch den gewerblichen Investitionszuschuss im Rahmen der Gemeinschaftsaufgabe "Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur" (GRW); Németország,

<http://www.bmwi.de/BMWi/Redaktion/PDF/G/grw->

[folgestudie.property=pdf,bereich=bmwi2012,sprache=de,rwb=true.pdf](#) Lekérdezve:

2015. július 15.

Bradley [2006]: „Evaluating the Impact of European Union Cohesion Policy in Less-developed Countries and Regions.” *Regional Studies*, Vol. 40. No. 2. p.189–199.

DOI:10.1080/00343404.2013.859666

Burnside - Dollar [2000]: „Aid, Policies and Growth.” *American Economic Review* Vol.90 (No.4 Sept.): 847–868. ; DOI: 10.1257/aer.90.4.806

<http://www.hec.unil.ch/ocadot/SECODEVdocs/Articles/Burnside-Dollar.pdf> ;

Lekérdezve: 2010.11.12.

Döbrönte – Vida [2014]: „A regionális politika és intézményrendszer szerepe Magyarországon.” *Tér és Társadalom*, Észak-Amerika, 18, aug. 2011.

<http://tet.rkk.hu/index.php/TeT/article/view/968/1933>. Lekérdezve: 2014.március 24.

EC [2013]: Evaluation Guidance – Evalsed Guide and Sourcebook 2013;

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2013/11/evaluation-guidance-evalsed-guide-and-sourcebook-updates Lekérdezve: 2015. 06.17.

EPRC – European Policies Research Centre [2014]: „Evaluating the Effectiveness of Regional Policy” EoRPA Paper 14/6 September 2014;

http://www.eprc.strath.ac.uk/eorpa/Documents/EoRPA_14_Conf/EoRPA_Paper_14-6_Final.pdf Lekérdezve: 2015. 01.16.

Ernst & Young [2015]: „EX-ANTE Értékelő Jelentés az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program 2015. január 6-án elkészült, az Európai Bizottságnak elfogadásra benyújtott változatáról”. Budapest, 2015. 03. 25.

http://palyazat.gov.hu/2014_2020_as_operativ_programok_tarsadalmi_egyeztetese

Lekérdezve: 2015. május 5.

- ET [2013]: A TANÁCS 1311/2013/EU, EURATOM RENDELETE (2013. december 2.) a 2014–2020-as időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről. Az Európai Unió Hivatalos Lapja, L 347/884, 2013.12.20. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:347:0884:0891:HU:PDF>
- EVALSED [2013]: GUIDE to the evaluation of Socioeconomic Development; The resource for the evaluation of Socio-Economic Development; 2013 http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/guide/guide_evalsed.pdf Lekérdezve: 2015. június 4.
- Farole - Rodrigues-Pose –Storper [2011]: „Cohesion Policy in the European Union: Growth, Geography, Institutions”. *Journal of Common Market Studies*, 2011. Volume 49. Number 5. p1103-1104; DOI: 10.1111/j.1468-5965.2010.02161.x).
- Kengyel [2012]: „Az Európai Unió kohéziós politikájának integrációs jelentősége és szabályozásának jövője.” *Közgazdasági Szemle*, LI X. évf., 2012. március (311–332. o.)
- Kengyel [2015]: „Szubszidiaritás az EU és tagállamai regionális politikájában.” *Prosperitas*, II. évf. (2015/1) (20-36. o.)
- Kengyel [2015]: „Kohéziós politika és felzárkózás az Európai Unióban”; habilitációs értekezés, Budapest, Corvinus Egyetem
- Kozak [2006]: „Managing European regional policy in Poland in the initial period after the accession”; *Regional and Local Studies - special issue 2007*; http://www.euroreg.uw.edu.pl/dane/web_euroreg_publications_files/1220/2007_5_kozak.pdf Lekérdezve: 2014.március 31.
- Kullmann [2013]: „Stratégia, programok és projektfejlesztés” in: Nagy-Heil (szerk.) *A kohéziós politika elmélete és gyakorlata*. Budapest; Akadémiai Kiadó
- Mezei – Schmidt [2013]: „A lengyel regionális politika és intézményei.” *Tér és Társadalom*, Észak-Amerika, 27, aug. 2013. <http://tet.rkk.hu/index.php/TeT/article/view/2477/4685>. Lekérdezve: 2014. március 23.
- Mohl–Hagen [2010]: „Do EU structural funds promote regional growth? New evidence from various panel data approaches.” *Regional Science and Urban Economics* ;Vol 40, Issue 5, September 2010, Pages 353-365 ; DOI:10.1016/j.regsciurbeco.2010.03.005

Molle [2008]: „Enhancing the Efficiency of the EU Funds through Better Coordination.” *Society and Economy*, Vol. 30. No. 2. p.275–292. DOI:10.1080/03085140120042262

Nagy [2008]: „Az európai uniós támogatások hatékonysága és hatásossága közötti különbség a ROP 1.2 intézkedésnél.” *Európai Tükör*, 2008. június p.102–111.

Nagy [2010]: „A kohéziós politika hatékonysága.” *Köz-Gazdaság* 2010/4 117-135.

NAO - National Audit Office [2012]: „Regionális Növekedési Alap” <http://www.nao.org.uk/wp-content/uploads/2012/05/121317.pdf>; Lekérdezve: 2015. május 28.

Nyikos [2011]: How to deliver an integrated territorial approach to increase the effectiveness of public interventions, Panel Debate at High-level Conference Integrated Approach to Development – a Key to Smart, Sustainable and Inclusive Europe, 24. November 2011. Poznan

Nyikos [2013]: „A közfinanszírozásból megvalósított fejlesztések hatásai, különös tekintettel az EU kohéziós politikára”. *Pénzügyi Szemle* 2013/2 p.165- 185 p.175-178 <http://www.asz.hu/penzugyi-szemle-cikkek/2013/a-kozfinanszirozasbol-megvalositott-fejlesztések-hatasai-kulonos-tekitettel-az-eu-kohezios-politikara/165-185-nyikosgyorgyi-2013-2.pdf>

Penger [2010]: „Az EU kohéziós politika kormányzati irányításának magyar sajátosságai.”, *Tér és Társadalom* 24. évf. 2010/1. p.119-136, <http://tet.rkk.hu/index.php/TeT/article/view/1299/2594>; Lekérdezve: 2014.05.09.

Potluka-Brůha [2014]: „EU Cohesion Policy attribution to employment: a case of the Czech Republic”; <http://www.ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/e13a3696-4251-4f98-8800-d72e79c343ba.pdf> Letöltés: 2015. június 10.

Rekenkamer [2014]: „EU Trendrapport 2014”; Hollandia. http://www.rekenkamer.nl/Publicaties/Onderzoeksrapporten/Introducties/2014/02/EU_trendrapport_2014, Lekérdezve: 2015. június 17.

Roethlisberger – Dickson [1939] „Management and the Worker”, Cambridge, MA,
Harvard University Press

Szikszaíné [2007] *Magyar stílisztika*, Osiris Kiadó, Budapest

Teszler [2005]: „Az Európai Unió külső fejlesztési alapjaiban való hatékony magyar részvétel az integráció-érettség tükrében.” Doktori (PhD) értekezés, Budapesti Corvinus Egyetem, Nemzetközi Kapcsolatok Doktori Iskola. <http://phd.lib.uni-corvinus.hu/142/>
Lekérdezve: 2011. szeptember 15.

Valenza et al [2011]: POR CRO FESR REGIONE MARCHE 2007-2013SERVIZIO DI VALUTAZIONE DEGLI INTERVENTI ATTUATI A FAVORE DELLA RICERCA E DELL'INNOVAZIONE; 12.21.2011.
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/library/italy/1112_italy_marche_eval_it.pdf, Lekérdezve: 2015. június 10.

Varga, J.–in't Veld, J. [2010]: „The Potential Impact of EU Cohesion Policy Spending in the 2007–2013 Programming Period: A Model-Based Analysis”. *European Economy. Economic Papers*, 422. September 2010. Brussels.
http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/economic_paper/2010/pdf/ecp422_en.pdf. DOI: 10.2765/43684

V. A témakörrel kapcsolatos saját publikációk jegyzéke

Tudományos könyv, könyvfejezet

Győriné [2010]: Exchange Rates and Convertibility in New Member States.

Tanulmányok az európai integráció témaköréből (in.Palánkai szerk.) 3. kötet,
1. kiadás, Savaria University Press, Szombathely. ISBN:978-963-9882-39-3.
pp.219 – 225.

Referált szakmai folyóirat

Győriné [2014]: „A Kohéziós Alapok hatékonyabb felhasználása”. *Külügyi Szemle*

XIII. évfolyam 2014/4;163-181; <http://kki.gov.hu/kulugyi-szemle-2014-4>

Győriné [2015]: „A 2014-2020-as kohéziós források felhasználásának hazai vállalásai az uniós kötelezettségek szorításában”. *Köz-Gazdaság, X. évfolyam* 2015/4. ;

<http://www.uni-corvinus.hu/index.php?id=58046>

Idegen nyelvű publikációk

Győriné [2016]: Evaluation Synthesis of Efficiency Measurements of Cohesion Funds at the Level of Member States. *Köz-Gazdaság, Befogadó nyilatkozat*

Egyéb

Győriné [2014] : „Az Európai Unió kohéziós forrásainak felhasználása – A szabályozás és hatékonyság összefüggései”. *E-CONOM* III. évfolyam 2014/2. pp.18-31;DOI:10.17836/EC.2014.2.03;

Győriné [2014]: „A Kohéziós Alapok hatékonyabb felhasználása” Tavasz Szél 2014. Ph.D konferencia, Doktoranduszok Országos Szövetsége; Konferenciakötet I. pp.152-158

Győriné [2014]: „Lehívás és minőségi költés – A Kohéziós Alapok hatékony felhasználása”; Konferenciakötet; VIII. Ph.D. konferencia, Professzorok az Európai Magyarországiért Egyesület; I. kötet, 2014. pp. 22-26

Győriné [2014]: „Bravúrra lesz szükség a támogatások lehívásához”. BruxInfo, Brüsszel. 2014. április 23. <http://bruxinfo.eu/cikk/20140423-szorit-a-jovo-ev-vegi-hatarido-az-unios-penzek-maradektalan-elkoltesehez.html> Lekérdezve: 2015. szeptember 21.

Idegen nyelvű publikációk

Győriné [2014]: Current Trends and Special Characteristics in the Spending of the European Union's Regional Development Funds. *European Scientific Journal*; VOL. 10.No:16; pp.392-399.

Győriné [2014]: How the Institutional System Charged with Regional Development Policy Actually Impact the Use of Cohesion Funds: As reflected by a Comparative Analysis of Poland and Hungary. *European Scientific Journal*, VOL.10; No:19; pp. 20-31.